

Sylwia Spurek

**Ustawa
o przeciwdziałaniu
przemocy w rodzinie
Komentarz**

praktyczne komentarze

Oficyna

a Wolters Kluwer business

**Ustawa
o przeciwdziałaniu
przemocy w rodzinie
Komentarz**

Sylwia Spurek

Ustawa
o przeciwdziałaniu
przemocy w rodzinie
Komentarz

Warszwa 2008

Oficyna
a Wolters Kluwer business

Stan prawny na 1 sierpnia 2008 r.

Recenzja:
dr hab. Monika Płatek

Wydawca:
Ewa Wysocka

Redakcja:
Maciej Dzięciołowski

Korekta:
Katarzyna Szubińska

Skład, łamanie:
JustLuk, Justyna Szumięł, Łukasz Drzewiecki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2008

ISBN: 978-83-7601-284-1

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Słowo wstępne	11
Wprowadzenie	13
1. Przemoc w rodzinie – zjawisko, mity i stereotypy	13
2. Przemoc w rodzinie w liczbach	16
3. Międzynarodowe akty prawne i inne dokumenty dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie	21
3.1. Uwagi ogólne	21
3.2. Organizacja Narodów Zjednoczonych.....	23
3.3. Rada Europy	33
3.4. Unia Europejska	38
4. Austriackie regulacje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	41
5. Geneza ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	46
Komentarz do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493)	53
Preambuła	53
Art. 1. [Zakres ustawy].....	57
Art. 2. [Definicje pojęć ustawowych].....	59
Art. 3. [Zakres działań adresowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie].....	68
Art. 4. [Zakres działań adresowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie].....	69

Art. 5.	[Upoważnienie do wydania rozporządzenia w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych]	72
Art. 6.	[Zadania administracji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie]	76
Art. 7.	[Zadania wojewody]	87
Art. 8.	[Zadania ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego]	90
Art. 9.	[Współpraca organów administracji z podmiotami pozarządowymi]	92
Art. 10.	[Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie]	102
Art. 11.	[Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie]	113
Art. 12.	[Obowiązek zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny]	121
Art. 13.	[Dodatkowe elementy orzeczenia sądu w przypadku zastosowania art. 72 § 1 pkt 7a i 7b k.k.]	134
Art. 14.	[Warunkowy dozór Policji]	139
Art. 15.	[Nowelizacja kodeksu karnego]	155
Art. 16.	[Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej]	169
Art. 17.	[Termin wejścia w życie]	175

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) – tekst	179
---	-----

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (Dz. U. Nr 127, poz. 890)	187
---	-----

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	191
Zarządzenie nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008 r. w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”	233
Bibliografia	245
Skorowidz przedmiotowy.....	251

WYKAZ SKRÓTÓW

- CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej
d.u.f.p. – dawna ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 12, poz. 148 z późn. zm.)
- Dz. U. – Dziennik Ustaw
- Dz. Urz. KGP – Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji
- Dz. Urz. UE L – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej seria L
- Dz. Urz. UE C – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej seria C
- Dz. Urz. WE L – Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich seria L
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Konwencja z 1950 r. – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- Konwencja z 1979 r., CEDAW – Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71)
- Konwencja z 1989 r. – Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)

Wykaz skrótów

- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.)
- KZS – Krakowskie Zeszyty Sądowe. Orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych
- M.P. – Monitor Polski
- MPPGSiK – Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- OBOP – Ośrodek Badania Opinii Publicznej
- OJ – Official Journal
- ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych
- PiP – Państwo i Prawo
- Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
- Prz. Sejm. – Przegląd Sejmowy
- PS – Przegląd Sądowy
- St. Praw. – Studia Prawnicze
- u.p.p.w. – ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)
- u.p.s. – ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728)
- UE – Unia Europejska
- WPP – Wojskowy Przegląd Prawniczy

SŁOWO WSTĘPNE

Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno więc zajmować priorytetowe miejsce wśród zadań organów państwa. Szczególną wagę, jaką państwo polskie przykłada do zwalczania tego zjawiska, miała demonstrować ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Ustawa uchwalona przez Sejm RP stanowi kompromis pomiędzy celami założonymi na pierwszym etapie jej przygotowywania a wątpliwościami co do konstytucyjności niektórych projektowanych przepisów. W Komentarzu, poprzez przedstawienie informacji i danych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, międzynarodowych aktów prawnych odnoszących się do jego zwalczania, a także austriackiej ustawy o ochronie przed przemocą, która miała posłużyć polskiemu ustawodawcy za wzór w projektowaniu ustawy, jak również poprzez obszernie komentarze do poszczególnych przepisów ustawy, staram się wyjaśnić wątpliwości pojawiające się podczas prac nad projektem ustawy i po jej uchwaleniu. Mam nadzieję, że dzięki temu Komentarz okaże się przydatny dla osób, które realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach administracji rządowej i samorządowej, w sądach, prokuraturze, Policji oraz w organizacjach pozarządowych, a także dla pracowników naukowych i studentów.

Jednocześnie pragnę podziękować za pomoc w przygotowaniu Komentarza prokuratorowi Andrzejowi Augustyniakowi – za praktyczne spojrzenie, Renacie Durdzie, szefowej Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – za cenne wskazówki i wielką gotowość dzielenia się swoją wiedzą, Krzysztofowi Śmiszkowi – za inspirację i motywację oraz Marcinowi Anaszewiczowi – za krytyczne uwagi i kreatywne podpowiedzi, a także wielu innym osobom, bez których ten Komentarz nie powstałby.

Sylvia Spurek

WPROWADZENIE

1. Przemoc w rodzinie – zjawisko, mity i stereotypy

Dla skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności właściwego określenia zadań organów państwa, w tym organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, konieczna jest świadomość specyfiki zjawiska oraz wiedza na temat cyklu przemocy w rodzinie oraz sytuacji psychologicznej osób jej doświadczających, szczególnie że z przemocą w rodzinie wiąże się szereg mitów i stereotypów, z pewnością utrudniających walkę z tym zjawiskiem. Poniżej wskazane zostaną najbardziej istotne informacje i fakty, uzasadniające potrzebę podejmowania przez organy państwa w odniesieniu do przemocy w rodzinie specjalnych działań, jak również dotyczące mitów i stereotypów funkcjonujących na temat przemocy w rodzinie, które często uniemożliwiają skuteczną reakcję przedstawicieli tych organów.

Przemoc w rodzinie, inaczej zwana przemocą domową, to nie tylko przemoc fizyczna, lecz także psychiczna, seksualna lub ekonomiczna. Wbrew stereotypom ma ona miejsce nie tylko w rodzinach z tzw. marginesu społecznego, lecz także w tych dobrze sytuowanych, uważanych za „normalne” i występuje we wszystkich grupach społecznych. Przemoc w rodzinie nie jest zachowaniem incydentalnym i zwykle powtarza się według określonego schematu. W cyklu przemocy wyróżnić można: fazę narastania napięcia, w której zaczyna pojawiać się agresja, fazę ostrej przemocy, w której następu-

je wybuch tej agresji, oraz fazę miodowego miesiąca, kiedy sprawca przeprosza i obiecuje poprawę. Najczęściej to w fazie ostrej przemocy lub zaraz po niej ofiary poszukują pomocy, wzywając Policję lub uciekając do schronisk. Natomiast w następnej fazie wycofują się z kontaktu z osobami udzielającymi pomocy, mając pozorne poczucie odzyskiwania kontroli nad sytuacją¹. To „wycofywanie”, podobnie jak fakt dalszego pozostawania w związku ze sprawcą, może wydawać się niezrozumiałe. Specjaliści, tłumacząc takie zachowanie ofiar, najczęściej odwołują się do syndromu wyuczonej bezradności lub do syndromu stresu pourazowego. Syndrom wyuczonej bezradności w przypadku ofiar przemocy oznacza poddanie się i rezygnację z aktywności, które ofiara podejmowała w celu poprawy sytuacji, a które okazały się nieskuteczne. Ofiara nabiera wówczas przekonania, że nie może nic zrobić, aby zapewnić sobie bezpieczeństwo, rezygnuje więc z kolejnych prób zmiany sytuacji². Przy czym ofiary, wbrew dość powszechnemu stereotypowi, podejmują jednak wiele działań w celu poprawy swojej sytuacji. Po pierwsze, ofiary podejmują działania adresowane do sprawcy, np. podejmują rozmowę, unikają ataku poprzez wyjście z domu, ukrywają się i uciekają już w trakcie ataku. Po drugie, podejmują działania polegające na poszukiwaniu pomocy na zewnątrz, rozmawiając na temat doznawanej przemocy z krewnymi, znajomymi, sąsiadami, kontaktując się z Policją i organizacjami udzielającymi pomocy ofiarom przemocy³. Najbardziej zaś drastyczną reakcją ofiary jest odwzajemnienie przemocy i zabicie sprawcy, po wielu latach stosowanej przez niego przemocy⁴. Sytuację ofiary często porównuje się również do sytuacji ofiar zamachów terrorystycznych, przy czym ofiara przemocy w rodzinie pozostaje w stanie zagrożenia życia zazwyczaj przez dużo dłuższy okres czasu, a sprawcą nie jest obcy terrorysta, a najbliższy jej człowiek⁵. Anali-

¹ H.D. Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Warszawa 2005, s. 29–30.

² *Ibidem*, s. 31–35.

³ *Ibidem*, s. 36–38.

⁴ S.D. Herzberger, *Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej*, Warszawa 2002, s. 69; szerzej zob. M. Budyn-Kulik, *Zabójstwo tyrana domowego. Studium prawnokarne i wiktymologiczne*, Lublin 2005; U. Nowakowska, *Ofiary i zabójczynie*, Prawo i Płeć 2002, nr 1, s. 8 i n.

⁵ H.D. Sasal, *Przewodnik...*, s. 35.

zując sytuację ofiary, należy wziąć pod uwagę, że zastraszona przez sprawcę ma ona jednak nadzieję na zmianę przez niego zachowania. Ponadto często wstydzi się swojej sytuacji, jest zależna ekonomicznie od sprawcy lub zostaje z nim „ze względu na dzieci”⁶. Ofiary często uważają, że przemoc jest ich prywatnym problemem, a stereotyp ten może być podtrzymywany przez zachowanie przedstawicieli szeroko rozumianych organów państwa. Utwierdza to ofiary w przekonaniu o braku możliwości otrzymania wsparcia i ochrony⁷. Co za tym idzie, kluczową rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie odgrywa Policja, o czym będzie mowa w dalszej części niniejszej publikacji. Podczas gdy zachowania i decyzje ofiar mogą wydawać się irracjonalne⁸, sprawcy w sposób bardzo logiczny potrafią tłumaczyć swoje zachowanie, przy czym najczęściej przedstawiają je jako akt słusznego ukarania ofiary lub kwestionują swoją odpowiedzialność. Nie przyznają również, że ich zachowanie stanowi nie tylko akt agresji, lecz jest również mechanizmem sprawowania władzy i kontroli, a także narzędziem całkowitego podporządkowania ofiary woli sprawcy⁹. Kobiety i dzieci, najczęściej padające ofiarami przemocy w rodzinie, ciągle bowiem jeszcze uznawane są za własność, zaś mężowie i rodzice – za osoby mogące dyscyplinować innych członków rodziny. W szeregu opracowań odnoszących się do przyczyn i źródeł przemocy w rodzinie podkreśla się, że to akceptacja dla hierarchicznej struktury społeczeństwa powoduje, że w ramach tej struktury funkcjonują osoby, które wierzą, że mają prawo stosować przemoc wobec pozostałych członków swojej rodziny¹⁰.

Zgodnie z wynikami badań opinii publicznej nadal część Polaków zgadza się ze stereotypami dotyczącymi przemocy w rodzinie. 13% ankietowanych uważa, że istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie, a 24% zgadza się z twierdzeniem, że sprawca

⁶ *Ibidem*, s. 145.

⁷ S.D. Herzberger, *Przemoc domowa...*, s. 67.

⁸ Nie można w szczególności oczekiwać od osoby, która przez długi okres czasu pozostawała w stanie zagrożenia zdrowia i doświadczała przemocy, że po przyjeździe Policji natychmiast wystąpi – solidarnie z funkcjonariuszami – przeciwko sprawcy. Szerzej A. Dearing, *The Austrian Model of Counteracting Domestic Violence*, materiał niepublikowany otrzymany od autora.

⁹ H.D. Sasal, *Przewodnik...*, s. 38–40.

¹⁰ S.D. Herzberger, *Przemoc domowa...*, s. 43.

przestanie stosować przemoc, gdy trafi na właściwego partnera, który nie będzie go prowokował; 16% Polaków stwierdza, że jeśli ofiara przemocy sama nie prosi o pomoc, nie należy się wtrącać; z kolei co drugi respondent (49%) uważa, że ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację¹¹.

2. Przemoc w rodzinie w liczbach

Głównymi źródłami danych na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie są policyjne i sądowe statystyki, odnoszące się do zgłoszonych przypadków oraz postępowań, które zakończono w określonych sprawach¹². Analizując problem przemocy w rodzinie, warto również sięgnąć do badań opinii publicznej, w szczególności w zakresie liczby osób doświadczających tej przemocy¹³.

Dane Policji przedstawiają liczbę interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie oraz – pochodzące z procedury „Niebieskie Karty”, uregulowanej zarządzeniem nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008 r. w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty” (Dz. Urz. KGP Nr 4, poz. 30) – liczby ofiar i sprawców przemocy domowej.

---

¹¹ Badanie TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej *Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie*, Warszawa, październik 2007, www.mpips.gov.pl.

¹² Należy zwrócić uwagę na fakt, że statystyka policyjna i sądowa to odrębne od siebie systemy, a co za tym idzie trudno jest ustalić, ilu sprawców przestępstw stwierdzonych, które wskazane są w statystyce policyjnej, zostało osądzonych i jakie orzeczenia zapadły. Szerzej B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne*, Warszawa 2007, s. 149. Jednocześnie jednak zastanawia porównanie liczby sprawców przemocy w rodzinie, podawanej według „Niebieskiej Karty”, oraz liczby postępowań prowadzonych w sądzie – czterokrotnie niższej.

¹³ Warto wspomnieć także o badaniach przeprowadzonych w ramach *International Violence Against Women Survey*, których celem było m.in. ustalenie rozmiarów i rodzajów przemocy doznawanej w relacjach partnerskich. Wyniki badań w Polsce wykazały, że ponad 1/3 kobiet doznała w swoim życiu przemocy fizycznej, seksualnej lub jednocześnie obu ze strony mężczyzn, a 15% kobiet – przemocy ze strony swojego aktualnego lub byłego partnera. Szerzej B. Gruszczyńska, *Przemoc wobec kobiet...*, s. 58–62.

Liczba interwencji Policji dotyczących przemocy w rodzinie, przekraczająca w 2006 r. 90 tys., zmniejszyła się w 2007 r. do nieco ponad 80 tys., przy czym zwiększyła się wówczas liczba interwencji domowych ogółem (tabela 1.1). To spowodowało, że w 2007 r. liczba interwencji Policji dotyczących przemocy w rodzinie stanowiła około 11% ogółu interwencji domowych, podczas gdy w latach poprzednich – około 15%.

Tabela 1.1. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych Policji

	2003	2004	2005	2006	2007
interwencje domowe ogółem	593 727	610 941	608 751	620 662	718 819
w tym dotyczące przemocy w rodzinie	85 512	92 495	96 773	96 099	81 403

Źródło: Komenda Główna Policji, www.kgp.gov.pl

W 2007 r. nastąpił również spadek liczby ofiar przemocy, choć w latach poprzednich liczba ta rosła, osiągając w 2006 r. ponad 157 tys., podobnie jak liczba sprawców (ponad 90 tys.). Nadal ponad 50% ofiar stanowią kobiety (w 2007 r. – 58%). Drugą pod względem liczebności grupą są osoby do 18 roku życia (w 2007 r. – 35%). Pozostałe ofiary – w 2007 r. niespełna 7% – to mężczyźni (tabela 1.2).

Tabela 1.2. Liczba ofiar przemocy domowej według „Niebieskiej Karty”

	2003	2004	2005	2006	2007
liczba ofiar przemocy domowej ogółem	137 299	150 266	156 788	157 854	130 682
w tym kobiety	80 185	88 388	91 374	91 032	76 162
w tym mężczyźni	7527	9214	10 387	10 313	8556
dzieci do lat 13	32 525	35 137	37 227	38 233	31 001
nieletni od 13 do 18 lat	17 062	17 527	17 800	18 276	14 963

Źródło: Komenda Główna Policji, www.kgp.gov.pl

Największą grupę wśród sprawców przemocy w rodzinie w poszczególnych latach – ponad 95% – stanowią mężczyźni, kobiety to nieco ponad 4%, nieletni – niespełna 1% (tabela 1.3).

Tabela 1.3. Liczba sprawców przemocy domowej

	2003	2004	2005	2006	2007
liczba sprawców przemocy domowej ogółem	83 330	91 920	97 142	96 775	81 743
w tym: kobiety	2861	3501	4153	4074	3632
mężczyźni	80 233	88 180	92 776	92 526	77 937
nieletni	236	239	213	175	170

Źródło: Komenda Główna Policji, www.kgp.gov.pl

Z danych zebranych przez Policję według „Niebieskiej Karty” wynika więc, że statystycznym sprawcą przemocy w rodzinie jest mężczyzna, a statystyczną ofiarą – kobieta lub dziecko.

Dane Policji przedstawiają również liczbę przestępstw stwierdzonych¹⁴. Dla niniejszego opracowania zasadnicze znaczenie mają informacje na temat liczby przestępstw stwierdzonych z art. 207 k.k., bowiem zachowania składające się na przemoc w rodzinie kwalifikowane są przede wszystkim z tego przepisu. Artykuł 207 k.k. określa przestępstwo fizycznego lub psychicznego znęcania się nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, albo nad małoletnim, lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, które zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Kwalifikowanymi typami znęcania się są: działanie sprawcy ze szczególnym okrucieństwem (art. 207 § 2 k.k.) oraz znęcanie, którego następstwem jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie (art. 207 § 3 k.k.)¹⁵. Szczegółowe dane liczbowe w zakresie przestępstw stwierdzonych z art. 207 k.k. w ostatnich 5 latach przedstawia tabela 1.4.

¹⁴ Zgodnie z objaśnieniami pojęć w Policyjnej Statystyce Przystępstw przestępstwo stwierdzone to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego, objęty postępowaniem przygotowawczym skierowanym przez Policję do prokuratury do zakończenia.

¹⁵ Przemoc w rodzinie, która ma charakter przemocy seksualnej, może wyczerpywać znamiona przestępstwa zgwałcenia (art. 197 k.k.).

Tabela 1.4. Przestępstwa stwierdzone z art. 207 k.k.

rok	art. 207 § 1	art. 207 § 2 i 3
2007	22 561	239
2006	24 238	305
2005	22 450	202
2004	22 399	211
2003	23 166	222

Źródło: Komenda Główna Policji, www.kgp.gov.pl

Warto wspomnieć, że Policja gromadzi również dane na temat liczby zabójstw z podziałem na ich motywy. Brak jest sformułowania w tej statystyce motywu wyraźnie odnoszącego się do przemocy w rodzinie, choć można przypuszczać, że zabójstwa popełnione w wyniku tej przemocy mieszczą się w kategorii „nieporozumienia rodzinne”. Kategoria ta obejmuje jednak zabójstwa, których motywem były szeroko pojęte nieporozumienia rodzinne, a nie tylko te czyny, które zostały popełnione jako następstwo lub skutek przemocy domowej (tabela 1.5).

Tabela 1.5. Art. 148 k.k. Dane statystyczne dotyczące liczby przestępstw stwierdzonych w odniesieniu do zabójstw o różnych motywach

	Zabójstwa ogółem	Motyw rabunkowy	Motyw seksualny	Motyw „na zlecenie”	Motyw nieporozumień rodzinnych	Motyw nieustalony	Inny motyw
2007	848	60	21	13	262	216	276
2006	816	83	22	6	261	180	257
2005	837	90	19	13	244	236	235
2004	980	124	25	13	310	244	215
2003	1039	121	33	25	271	267	322

Źródło: Komenda Główna Policji, www.kgp.gov.pl

Z kolei statystyki sądowe pokazują liczbę orzeczeń sądowych wydanych w sprawach o znęcanie się, w tym rodzaj orzeczenia oraz rodzaj i wymiar kary. W 2007 r. w I instancji osądzono 20 522 osoby oskar-

żone z art. 207 k.k., z czego 20 310 zostało oskarżonych z art. 207 § 1 k.k.¹⁶ W sumie w I instancji skazano 17 017 osób (83% osądzonych), a w ponad 94% przypadków orzeczono karę pozbawienia wolności (16 099 osób)¹⁷. Należy jednak wskazać, że po pierwsze, wobec 99% skazanych na ten rodzaj kary orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze nie większym niż 2 lata. Po drugie, wykonanie tej kary zostało w większości przypadków (88%) warunkowo zawieszane. Oznacza to, że jedynie kilkanaście procent osób uznanych za winne znęcania skazano w I instancji na bezwzględną karę pozbawienia wolności. Ponadto, spośród wszystkich osądzonych w I instancji, 3% uniewinniono (564 osoby), w 5% przypadków umorzono postępowanie (1117 osób), a w 9% (1816 osób) warunkowo umorzono postępowanie. Ze statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości wynika również, że 1045 oskarżonych było przed wydaniem wyroku w I instancji tymczasowo aresztowanych.

Istotnym źródłem informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie mogą być również badania opinii publicznej. Należy mieć jednak na uwadze, że przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania, bowiem agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą, a pewne grupy respondentów mogą w ogóle przemilczać te zjawiska. Ofiarom przemocy łatwiej jest podawać przykłady osób pokrzywdzonych, niż mówić o własnych doświadczeniach¹⁸. Z wyników badań CBOS z 2005 r. wynika, że 12% Polaków przynajmniej raz zostało uderzonych przez współmałżonka (partnera, partnerkę), a 27% badanych pozostających w stałym związku doświadczyło wyzwisk, krzyków i agresji słownej. Natomiast ponad 1/3 badanych (37%) zna przynajmniej jedną kobietę – ofiarę przemocy swojego partnera¹⁹.

---

¹⁶ *Sprawozdanie w sprawie osób osądzonych w pierwszej instancji (według właściwości rzeczowej) za 2007 rok, Sądy Rejonowe*, Wydział Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości.

¹⁷ Inne kary to kara ograniczenia wolności – 702 osoby i grzywna samoistna – 212 osób oraz środki poprawczo-wychowawcze – 1 osoba.

¹⁸ Podkreśla to w swoich raportach z badań CBOS, www.cbos.pl.

¹⁹ Badanie CBOS, *Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, luty 2005, www.cbos.pl.